

In onderstaande notitie wordt kort ingegaan op het belang van Orgamebo voor (regionale) veehouderijbedrijven om te kunnen voldoen aan de wettelijk voorgeschreven verwerkingsplicht van fosfaat in dierlijke mest.

Ik beschrijf daartoe kort het wetgevende kader en de vigerende regelgeving alsmede de capaciteit met betrekking tot de verwerking en export van mest en de positie van Orgamebo daarin. Vervolgens ga ik in op de regionale behoefte aan verwerking en de regionale verwerkingscapaciteit.

Algemeen

Mest is een waardevolle bron van organische stof en voedingsstoffen. In ons land heeft mest in het economische verkeer echter veelal een negatieve waarde. Deze negatieve waarde resulteert in druk op de kosten die samenhangen met de afzet van dierlijke mest. Om deze druk af te laten nemen dient een aanzienlijk deel van de geproduceerde mest via verwerking en export buiten de Nederlandse landbouw te worden geplaatst. Dit is een structureel gegeven. Het is immers duidelijk dat zelfs wanneer de omvang van de veestapel in ons land significant zou krimpen nog steeds een aanzienlijk deel van de geproduceerde mest geplaatst moet worden geplaatst buiten de Nederlandse landbouw. Export van mineralen en organische stof is dan ook een randvoorwaarde voor zorgvuldig bodembeheer, het hergebruik van grondstoffen en circulariteit van mineralenstromen.

Op basis van de cijfers uit Tabel 1 kan worden geconcludeerd dat – gebaseerd op het verschil tussen de huidige productie van fosfaat en de beschikbare plaatsingsruimte – momenteel een structurele behoefte van ongeveer 47 miljoen kg fosfaat aan verwerkings- en exportcapaciteit voor mest bestaat. Deze hoeveelheid zal de komende jaren verder toe nemen.

Tabel 1. Berekening van de benodigde export en verwerking op basis van productie en plaatsing van fosfaat in mest (in miljoen kg fosfaat). Bron: CDM 2015.

	Oost	Zuid	Overig	Totaal NL
Totale mestproductie ¹⁾	43,0	51,8	79,8	174,5
Maximale mestplaatsing op landbouwbedrijven in Nederland ²⁾	24,3	16,3	80,1	120,6
Afzet natuur, particulieren, hobbymarkt	1,2	0,8	4,8	6,8
Benodigde verwerking				47,1

¹⁾ Op basis van dieraantallen in 2014. Mestproductie is gecorrigeerd voor import van mest en aanvoer van co-substraten.

²⁾ Op basis van gebruiksnormen in 2015.

Mestverwerkingsplicht

Om de verwerking en de export van mest te bevorderen geldt sinds 2013 in Nederland een zogenaamde mestverwerkingsplicht. Deze plicht houdt in dat alle veehouderijbedrijven met een hogere fosfaatproductie van de op het bedrijf gehouden dieren dan kan worden geplaatst op de tot het bedrijf behorende areaal landbouwgrond, verplicht worden een deel van dit zogenaamde fosfaatoverschot te (laten) verwerken. Het deel dat moet worden verwerkt hangt af van het gebied waarin het bedrijf is gevestigd. Hierin wordt onderscheid gemaakt in de gebieden: Concentratiegebied Zuid, Concentratiegebied Oost en de rest van Nederland (gebied Overig). De verwerkingslocatie is gelegen in gebied Overig, nabij de Concentratiegebieden Zuid en Oost.

Uit Tabel 2 blijkt dat op dit moment een verwerkingscapaciteit van zo'n 33 miljoen kg fosfaat is gerealiseerd. PLMV en BMA schatten de totale export van fosfaat op een kleine 40 miljoen kg fosfaat. Daarnaast stellen de auteurs dat nog ongeveer 15 miljoen kg fosfaat kan worden verwerkt door installaties die in zich in de planfase bevinden (nieuwvestiging en uitbreiding van bestaande installaties). In hoeverre deze capaciteit ook volledig zal tot ontwikkeling zal komen is echter zeer de vraag. Zo stuit een initiatief als Mace (Oss, 500.000 ton) op weerstand bij de vergunningverlening hetzelfde geldt voor de voorgenomen installatie van Twence (250.000 ton). Beide initiatieven beraden zich momenteel over de toekomst van hun initiatief.

De operationele verwerkingscapaciteit in Gebied Overig in 2017 zo'n 16,4 miljoen kg fosfaat bedraagt (bron: PLMV en BMA). Hiervan neemt de pluimveemestverbranding Moerdijk zo'n 9 miljoen kg fosfaat voor haar rekening. De overige 40 installaties in Gebied Overig hebben daarmee gemiddeld een verwerkingscapaciteit van 185.500 kg fosfaat.

Tabel 2. Operationele mestverwerkingscapaciteit in 2017 (in miljoen kg fosfaat). Bron: PLMV en BMA.

Operationele Mestverwerkingscapaciteit per gebied in 2017 (in miljoen kg fosfaat).

Regio	Mestverwerkingscapaciteit
Concentratiegebied Zuid	12,760
Concentratiegebied Oost	3,599
Gebied Overig	16,420
- Waarvan verbranding pluimveemest	9,000
Totaal	32,778

Vergelijking van Tabel 1 met Tabel 2 leert dat in Gebied Overig een hogere verwerkingscapaciteit is gerealiseerd dan op basis van het overschot (Tabel 1) noodzakelijk zou zijn. In het gebied wordt dus meer mest verwerkt dan strikt genomen ten behoeve van het gebied noodzakelijk zou zijn. Dit geldt (zie Figuur 1) vooral voor Noord Nederland, waar veel (kleine) verwerkers zijn gevestigd. In Gebied Overig in midden en west Nederland geldt dit niet. In dat gebied is het aantal verwerkers beperkt.

Orgamebo

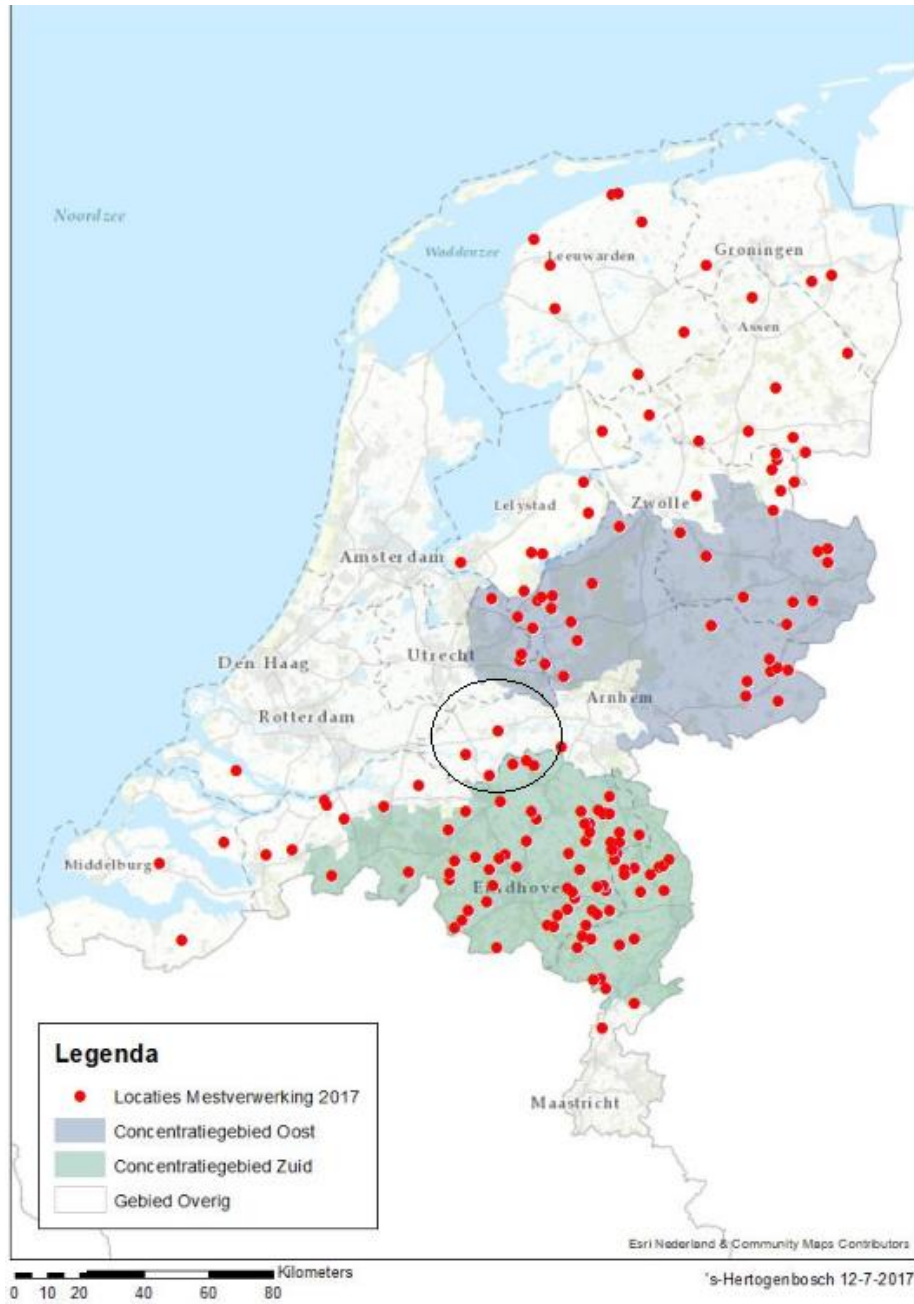
Orgamebo exporteert vaste fracties mest afkomstig van pluimvee-, varkens- en rundveemest naar afnemers in het buitenland. Orgamebo bedient daarbij haar afnemers - die bestaan uit vergisters en akkerbouwers - met een mest op maat concept. Dikke fractie na mestscheiding wordt gehygiëniseerd en in de gewenste verhouding aan klanten in voornamelijk Duitsland geleverd. De dikke fracties worden rechtstreeks ingekocht bij de bedrijven die de vaste fractie na mestscheiding produceert, eventueel gemengd en exportwaardig gemaakt op de locatie in Kapel-Avezaath en geleverd bij (vaste) afnemers in voornamelijk Duitsland. Daarbij is het bedrijf gespecialiseerd in het leveren van vaste mestfracties gemaakt op maat voor vergistingsinstallaties. Het betekent dat allerlei combinaties van gemengde varkens-, pluimvee- en rundveemest worden geleverd al naar gelang de voorkeur van de klant (*maatwerk*). Om voldoende energiewaarde te houden, wordt de mest zo vers mogelijk getransporteerd (*kwaliteit*). De afzet naar dergelijke installaties vormt de hoofdmoot van de afzet van de dikke fracties naar het buitenland.

Om het proces volledig in de hand te hebben beschikt het bedrijf over voldoende transportmiddelen (*leveringszekerheid en flexibiliteit*). Jaarlijks exporteert het bedrijf zo'n 120.000 ton vaste mest naar voornamelijk Duitsland. Deels – wanneer toegestaan - rechtstreeks vanaf het veehouderijbedrijf, deel na op locatie te zijn gemengd en gehygiëniseerd.

In het totaal is Orgamebo een exportcapaciteit van zo'n 2 miljoen kg fosfaat. Afgezet tegen de gemiddelde export van fosfaat van een verwerker in Gebied Overig (exclusief de pluimveeverbranding van BMC) van 185.500 kg fosfaat is het bedrijf een belangrijk schakel voor de verwerking van het regionale fosfaatoverschot en kan het mede invulling geven aan de wettelijke verwerkingsplicht die geldt voor de veehouderijbedrijven in de regio.

Omvang benodigde capaciteit verwerking en export

Uit Figuur 1 blijkt dat in een straal van 20 kilometer rond de locatie van Orgamebo slechts een beperkt aantal verwerkers actief zijn. Bovendien zullen de bedrijven in de provincie Noord-Brabant (vanwege specifieke provinciale wetgeving) vooral gericht zijn op mest die is geproduceerd in deze provincie. Hetzelfde geldt voor de verwerkers in het Concentratiegebied Oost. Daarmee zijn de bedrijven in de tussenliggende regio afhankelijk van een beperkt aantal verwerkers.

Operationele en geplande mestverwerkingslocaties.

Figuur 1. Locaties van Mestverwerking 2017 (bron: PLMV en BMA)

Notitie

Gegevens van het CBS (Statline) geven aan dat de fosfaatproductie in het direct en nabijgelegen werkgebied van Orgamebo zo'n 18,3 miljoen kg fosfaat bedraagt, met een gebruiksnorm van 8,8 miljoen kg fosfaat (zie onderstaande Tabel). Hiermee bedraagt het regionale fosfaatoverschot 9,5 miljoen kg. Met een verplicht verwerkingspercentage in 2017 van 10% van het fosfaatoverschot in Gebied Overig en 52% van het fosfaatoverschot Concentratiegebied Oost bedraagt de totale benodigde verwerkingscapaciteit in deze regio's zo'n 4,1 miljoen kg fosfaat. Hiervan neemt Orgamebo ongeveer de helft voor haar rekening.

Niet alleen is deze hoeveelheid aanzienlijk. Daarnaast is van belang dat in de directe nabije omgeving geen alternatief aanwezig is die deze capaciteit over zou kunnen nemen.

Tabel 3. Mest en mineralenproductie en de gebruiksnorm voor fosfaat (beiden in 100 kg fosfaat) in de nabije regio's

	Onderwerpen	Mest- en mineralenproductie	Gebruiksnormen dierlijke mest
		Mineralenuitscheiding	Plaatsingsruimte fosfaat
		Fosfaatuitscheiding	
Perioden	Regio's	1 000 kg	
2015	Oostelijke Betuwe en Nijmegen (LB)	220	220
	Veluwezoom en Betuwe (LB)	3 190	2 980
	Bommelerwaard (LB)	800	640
	Westelijke Veluwe (LB)	8 910	1 970
	Kromme Rijn-streek en Heuvelrug (LB)	1 480	960
	Centraal Tuinbouwgebied in Utrecht (LB)	80	120
	Zandgebied in Utrecht (LB)	1 890	560
	Oostelijke Langstraat (LB)	1 740	1 310

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 26-10-2017

Ik hoop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd. Mocht u nog vragen hebben naar aanleiding van bovenstaande dan vraag ik u contact met mij op te nemen.

Oktober 2017